לפני שלוחצים "שלח": על רכילות וקבוצות הודעות

מאגר טקסטים לכיתה ז׳ · טור דעה · גרסה: רגיל

מהדורה למורה – מפתח תשובות

המהדורה למורה מופיעה בעמוד הראשון. דפי התלמיד מתחילים בעמוד הבא. בשאלות פתוחות – תשובה לדוגמה ומחוון; כל תשובה מנומקת מהטקסט מתקבלת.

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *איך, לפי פסקה א׳, מתחילה רכילות בקבוצת ההודעות?* – במשהו קטן: שאלה על מה מישהו לבש או אמר, צילום מסך ואימוג'י צוחק – ותוך דקות חצי שכבה יודעת.

2. מהם "שלושת השערים"? [איתור מידע]

א. האם זה נכון? האם זה נחוץ? האם זה טוב?

ב. שלושה כללים לכניסה לבית הספר

ג. האם יש תמונה? האם יש אימוג'י? האם יש קישור?

ד. האם זה מצחיק? האם זה חדש? האם זה קצר?

תשובה 2: שלוש שאלות לפני שכותבים על מישהו: האם זה נכון? האם זה נחוץ? האם זה טוב?

תשובה 3: *אילו שלוש הצעות מציעה הכותבת בסוף הטור?* – לעצור חמש שניות ולבדוק את שלושת השערים; לא להעביר צילום מסך של שיחה פרטית בלי רשות; לשנות נושא או לומר שזה לא בסדר כשמתחילה רכילות.

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *הסבירו את הדימוי "למילים יש כנפיים", ואת התוספת של הכותבת "יש להן גם צילום מסך".* – כנפיים – מילים שיצאו "עפות" ואי אפשר להחזירן; צילום מסך – בעידן הדיגיטלי הן גם נשמרות, מועברות הלאה ומגיעות לאנשים שלא היו אמורים לראותן.

5. מדוע, לפי הכותבת, גם מי ש"רק קורא" הוא חלק מהרכילות? [הבנה ופרשנות]

א. כי הוא מנהל הקבוצה

ב. כי הוא לא יודע לכתוב

ג. כי הוא קורא מהר

ד. כי כל תגובה או שתיקה נותנת לרכילות קהל ומעודדת את הכותב

תשובה 5: כי לייק או אימוג'י צוחק מעודדים את הכותב, והשתיקה נותנת לרכילות קהל.

תשובה 6: *מה אפשר להסיק מהתגובה שקיבלה הכותבת כשכתבה בפעם הראשונה "די, זה לא נחמד"?* – שרבים בקבוצה מרגישים לא בנוח עם הרכילות אך מפחדים לדבר; עמידה אמיצה של אחד נותנת לגיטימציה לאחרים, והפחד מתגובה שלילית מוגזם לעתים קרובות.

תשובה 7: *השוו בין דיבור בהפסקה לבין כתיבה בקבוצה, לפי פסקה ב׳. מה ההבדלים?* – בהפסקה שומעים טון ורואים פנים, ואין תיעוד; בקבוצה אין טון ואין פנים, המילים נשמרות, מועברות הלאה ומגיעות לקהל רחב.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *"לא כל דבר נכון צריך להיאמר." האם אתם מסכימים? נמקו והסתמכו על דוגמה מהטור או מניסיונכם.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + דוגמה (התלמיד שמעד בספורט / שלושת השערים).

תשובה 9: *כתבו שלוש הודעות קצרות שאפשר לשלוח בקבוצה כדי לעצור רכילות בלי להשפיל אף אחד. ליד כל הודעה כתבו מתי הייתם משתמשים בה.* – משימת כתיבה. מחוון: 3 הודעות מנומסות ואפקטיביות, התאמה למצבים שונים, לשון מכבדת.

מחוון לשאלות עמדה (חלק ג׳): עמדה ברורה – 2 נק׳ · נימוק הגיוני – 3 נק׳ · הוכחה/דוגמה מהטקסט – 3 נק׳ · לשון ומבנה – 2 נק׳.

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

לפניכם טור דעה של תלמידת כיתה ז׳ על רכילות בקבוצות ההודעות. הכותבת נעזרת ברעיון עתיק – "שמירת הלשון" – כדי לחשוב על בעיה חדשה מאוד. קִראו ושימו לב לטיעונים ולדוגמאות שלה.

א זה מתחיל תמיד במשהו קטן. "ראיתם מה היא לבשה היום?" "שמעתם מה הוא אמר למורה?" צילום מסך, אימוג'י צוחק, עוד אחד, ותוך עשר דקות חצי שכבה יודעת משהו על מישהו – משהו שהוא בכלל לא יודע שמדברים עליו. אני כותבת את זה כי גם אני הייתי שם. לא פעם אחת ולא פעמיים. ואני רוצה להציע שנעצור רגע ונחשוב.

ב **רעיון ישן לבעיה חדשה**

במסורת היהודית יש מושג שנקרא "שמירת הלשון": הרעיון שצריך להיזהר במה שאומרים על אחרים, גם כשזה נכון. סבתא שלי אומרת שלמילים יש כנפיים: ברגע שהן יוצאות מהפה, אי אפשר להחזיר אותן. היום, אני חושבת, למילים יש לא רק כנפיים – יש להן גם צילום מסך. מה שנכתב בקבוצה יכול לעבור הלאה, להישמר שנים, ולהגיע בדיוק למי שלא היה אמור לראות אותו. ובשונה מדיבור בהפסקה, בקבוצה לא שומעים את טון הקול, ולא רואים את הפנים של מי שנפגע.

ג **"אבל זה נכון!"**

הטענה שאני שומעת הכי הרבה היא "אבל לא שיקרתי, זה באמת קרה". אני מבינה אותה. ובכל זאת, לא כל דבר נכון צריך להיאמר, ובטח לא בפני שלושים איש. אם מישהו מעד בשיעור ספורט, זה נכון. אבל מה יוצא למישהו מזה שכל השכבה תדבר על זה? יש מבחן פשוט שלמדתי מהמחנכת שלנו – "שלושת השערים": לפני שאומרים או כותבים משהו על מישהו, שואלים: האם זה נכון? האם זה נחוץ? והאם זה טוב? אם התשובה לאחת השאלות היא "לא", עדיף לשתוק.

ד **מה עם מי שרק קורא?**

גם אני חשבתי פעם שאם אני רק קוראת ולא כותבת, אני לא חלק מזה. אבל הבנתי שכל "לב" או אימוג'י צוחק אומר לכותב: "תמשיך, זה מצחיק". מי שקורא ושותק נותן לרכילות קהל. ומה שאני מגלה שוב ושוב: מספיק אדם אחד שכותב "די, זה לא נחמד" כדי לעצור את כל השרשרת. כשאני עשיתי את זה בפעם הראשונה, הלב שלי דפק חזק. אבל אף אחד לא צחק עליי. להפך, שתי בנות כתבו לי בפרטי "תודה שאמרת".

ה **מה אני מציעה**

אני לא מציעה לסגור את הקבוצות. הן עוזרות לנו להתעדכן, לתאם ולצחוק יחד. אני מציעה שלושה דברים: לעצור חמש שניות לפני כל הודעה על מישהו אחר ולבדוק את שלושת השערים; לא להעביר צילום מסך של שיחה פרטית בלי רשות; ואם מישהו מתחיל רכילות – לשנות נושא, או להגיד בפשטות שזה לא בסדר.

ו יש משפט שתלוי אצלי מעל המיטה: "אל תכתוב על מישהו משהו שלא היית אומר לו בפנים." עדיין קורה לי שאני שוכחת. אבל בכל פעם שאני זוכרת, אני מרגישה שהקבוצה שלנו נהיית קצת יותר בטוחה – בשבילו, בשבילה, וגם בשבילי.

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
רכילות	דיבור על אנשים כשהם לא שם, בדרך כלל דברים לא נעימים
מסורת	מנהגים ורעיונות שעוברים מדור לדור
צילום מסך	תמונה של מה שרואים על מסך הטלפון
מעד	כמעט נפל, נתקל ברגל

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. איך, לפי פסקה א׳, מתחילה רכילות בקבוצת ההודעות? [איתור מידע]

2. מהם "שלושת השערים"? [איתור מידע]

   א. האם זה נכון? האם זה נחוץ? האם זה טוב?
   ב. שלושה כללים לכניסה לבית הספר
   ג. האם יש תמונה? האם יש אימוג'י? האם יש קישור?
   ד. האם זה מצחיק? האם זה חדש? האם זה קצר?

3. אילו שלוש הצעות מציעה הכותבת בסוף הטור? [איתור מידע]

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. הסבירו את הדימוי "למילים יש כנפיים", ואת התוספת של הכותבת "יש להן גם צילום מסך". [הבנה ופרשנות]

5. מדוע, לפי הכותבת, גם מי ש"רק קורא" הוא חלק מהרכילות? [הבנה ופרשנות]

א) כי הוא מנהל הקבוצה

ב) כי הוא לא יודע לכתוב

ג) כי הוא קורא מהר

ד) כי כל תגובה או שתיקה נותנת לרכילות קהל ומעודדת את הכותב

6. מה אפשר להסיק מהתגובה שקיבלה הכותבת כשכתבה בפעם הראשונה "די, זה לא נחמד"? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין דיבור בהפסקה לבין כתיבה בקבוצה, לפי פסקה ב׳. מה ההבדלים? [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. "לא כל דבר נכון צריך להיאמר." האם אתם מסכימים? נמקו והסתמכו על דוגמה מהטור או מניסיונכם. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו שלוש הודעות קצרות שאפשר לשלוח בקבוצה כדי לעצור רכילות בלי להשפיל אף אחד. ליד כל הודעה כתבו מתי הייתם משתמשים בה. [משימת כתיבה]

כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? 😀 🙂 😐 ☹